BIẾN ĐỔI KHÍ HẬU VÀ BIỆN PHÁP ỨNG PHÓ

Lưu Thị Hồng Huệ

Hà Nội, ngày 09 tháng 7 năm 2022
Preprint DOI: 10.31219/osf.io/skqdv

Biến đổi khí hậu là một cụm từ dùng để chỉ sự thay đổi của hệ thống khí hậu gồm khí quyển, thủy quyển, sinh quyển, thạch quyển ở hiện tại và trong tương lai bởi các nguyên nhân khách quan và chủ quan trong một giai đoạn nhất định.

Biến đổi khí hậu là một trong các thách thức lớn nhất hiện nay, đe dọa an ninh khu vực, toàn cầu và làm suy giảm những thành quả phát triển quan trọng của con người ở hiện tại và tương lai. Biến đổi khí hậu không những tác động sâu rộng đến kinh tế, chính trị, xã hội mà còn là mối đe dọa theo cấp số nhân, làm ảnh hưởng trầm trọng đến hòa bình và an ninh quốc tế .

Theo đánh giá của các nhà khoa học, tốc độ biến đổi khí hậu đang xảy ra nhanh hơn 20 - 50 lần so với giai đoạn trước đây. Từ năm 2015, nền nhiệt trung bình trên Trái đất đã ấm lên 1 độ C, các đợt nắng nóng gây hạn hán và chết người cũng xuất hiện với tần suất dày đặc hơn, các cơn bão nhiệt đới cũng ngày càng trở nên tàn khốc hơn. Thời tiết cực đoan đang là nhân tố thách thức đối với hòa bình và an ninh thế giới. Theo nghiên cứu của các chuyên gia, biến đổi khí hậu làm gia tăng đáng kể các xung đột chính trị làm hàng trăm nghìn người mất nhà cửa, hàng nghìn người thiệt mạng, hàng triệu người rơi vào cảnh thiếu thốn lương thực. Cùng với đó, các nguy cơ về y tế cũng càng gia tăng cả về quy mô và cấp độ khi dịch bệnh xuất hiện nhiều hơn. Vấn đề đa dạng sinh học đang bị đe dọa nghiêm trọng khi hơn 1 triệu loài sinh vật đứng trước nguy cơ tuyệt chủng. Các đầm lầy lại dần biến mất trong khi diện tích các hoang mạc ngày càng mở rộng. Theo tính toán mỗi năm chúng ta mất đi 10 triệu héc-ta rừng trên thế giới. Chỉ tính riêng Việt Nam, mỗi năm đã có hàng trăm nghìn ha rừng bị mất và suy thoái [1]. Tình trạng đánh bắt hải sản và lượng khí CO_2 do rác thải nhựa hấp thụ cũng đang ở mức báo động làm các vùng biển bị axít hóa ngày càng nhiều.

Theo thống kê năm 2019, tại Brazil khoảng 74.155 vụ cháy rừng đã xảy ra tại chỉ trong 8 tháng đầu năm. Các nước như Việt Nam, Ấn Độ, Trung Quốc, Philippines, Nhật Bản, Thái Lan,... cũng hứng chịu các trận bão mạnh, khiến nhiều

người thiệt mạng, gây thiệt hại hàng triệu USD. Ở Châu Phi, lũ lụt và hạn hán vẫn đang hoành hành ở Somalia, Cộng hòa dân chủ Congo... Ở các châu Âu như Pháp, Đức, Bỉ, Hà Lan lúc trước thời tiết mát mẻ, ôn hòa thì trong những năm gần đây liên tục ban hành báo động đỏ vì nắng nóng cục bộ có khi lên tới 45 độ C.

Năm 2020, theo báo cáo của Tổ chức Khí tượng thế giới (WMO) do tác động của đại dịch COVID – 19 nên lượng khí thải ra có giảm nhưng nồng độ khí thải gây hiệu ứng nhà kính như CO_2, methane và NO_2 vẫn tiếp tục gia tăng.Tháng 5-2020 là tháng nóng kỷ lục trên toàn thế giới, nhiệt độ đã tăng khoảng 0,68 độ C so với mức trung bình trong tháng 5 của giai đoạn 1981 – 2010. Năm 2020 được ghi nhận là một trong ba năm nóng nhất. Khu vực Bắc Á là nơi nhiệt độ tăng cao rõ rệt nhất, đặc biệt tại Cực Bắc Siberia, nhiệt độ ở đây cao hơn 5°C so với mức trung bình. Tình trạng báo động khi lượng băng trên Bắc Băng Dương bao quanh Bắc Cực đã tan chảy xuống mức thấp thứ hai trong hơn 40 năm qua, chỉ còn bao phủ 3,74 triệu km^2 .

Năm 2021 nắng nóng, mưa lũ và hạn hán trầm trọng vẫn tiếp tục diễn ra. Nhiều nơi ở Mỹ, Canada, Italia ghi nhận mức nhiệt lên đến trên 40 độ. Kéo theo đó hàng chục ngàn vụ cháy rừng xảy ra cướp đi sinh mạng của hàng nghìn người và tàn phá rất nhiều nhà cửa. Trên thế giới, nhiều vùng đất canh tác lớn ở trong tình trạng hạn hán, xâm nhập mặn, nguồn nước suy giảm và thiếu hụt.

Đứng trước các nguy cơ và thách thức do biến đổi khí hậu, nhiều quốc gia trên thế giới đã có những nỗ lực và hành động khác nhau. Trong năm 2021 một loạt hội nghị thúc đẩy thế giới hành động vì biến đổi khí hậu - một trong những vấn đề luôn nằm trong chương trình nghị sự chính trị của các nước - đã được tổ chức trực tuyến như Hội nghị thượng đỉnh thế giới "Tham vọng về khí hậu" (tháng 12-2020) - là các hội nghị trực tuyến, như Hội nghị thượng đỉnh Một hành tinh (tháng 1-2021), Hội nghị thượng đỉnh ba bên về khí hậu (tháng 4-2021), Hội nghị Đối thoại Khí hậu Dublin (tháng 5-2021), Hội nghị Bộ trưởng Môi trường Nhóm các nước công nghiệp phát triển hàng đầu thế giới (tháng 5-2021), Hội nghị thượng đỉnh Đối tác về tăng trưởng xanh và mục tiêu toàn cầu 2030 (tháng 5-2021). Trong số các hội nghị này, đáng chú ý là Hội nghị thượng đỉnh khí hậu thế giới do Mỹ tổ chức hồi tháng 4-2021. Hội nghị đánh dấu sự tham gia trở lại Hiệp định Paris về biến đổi khí hậu của nền kinh tế lớn nhất thế giới, tạo ra những xung lực mạnh mẽ cho quyết tâm của các nước phát triển trong cuộc chiến cắt giảm khí phát thải nhà kính trong thời gian tới.[2]

Bên cạnh đó, các quốc gia tăng cường hợp tác về vấn đề biến đổi khí hậu. Tháng 1-2021, Pháp và Đức tuyên bố sẽ cùng Hãng đầu tư BlackRock thúc đẩy chương trình thu hút vốn đầu tư cho các dự án chống biến đổi khí hậu tại các quốc gia đang phát triển. Theo đó, hai nước này dự định mỗi bên sẽ đóng góp khoảng 30 triệu USD với tư cách là đối tác của chương trình. Tháng 4-2021, Nhật Bản và Mỹ đã nhất trí xây dựng "quan hệ đối tác về khí hậu", thống nhất tăng cường hợp tác quốc tế.[3]

Đặc biệt, ngày 29/6/2022, các Bộ trưởng môi trường của 27 quốc gia thành viên Liên minh châu Âu (EU) đã đạt được thỏa thuận về các luật được đề xuất nhằm ứng phó với biến đổi khí hậu như các bộ trưởng đã nhất trí thành lập một quỹ trị giá 59 tỷ euro nhằm giúp người có thu nhập thấp không bị ảnh hưởng bởi chính sách áp phí khí thải nói trên trong thời gian từ năm 2027-2032. Hội nghị đã nhất trí các nội dung cốt yếu trong đề xuất của EC về củng cố thị trường carbon nhằm giảm 61% lượng khí thải vào năm 2030 và mở rộng áp dụng đối với vận tải biển. Bên cạnh đó, các Bộ trưởng đã thống nhất về 2 luật khác nhằm nâng cao các mục tiêu giảm khí thải cấp quốc gia mà Brussels đã đặt ra đối với các nước thành viên EU trong một số lĩnh vực, đồng thời tăng cường khả năng lưu giữ CO2 của các "bể chứa" tự nhiên như rừng. Ngoài ra, các bộ trưởng môi trường EU cũng ủng hộ những cải cách đối với thị trường carbon hiện nay của khối, theo đó buộc ngành công nghiệp và các nhà máy điện phải trả tiền phát thải CO2. [4].

Mặc dù có nhiều nỗ lực trong việc chống lại BĐKH nhưng theo nhà khoa học Vương Quân Hoàng (trường Đại học Phenikaa), gốc giải pháp nằm ở nguyên lý bán dẫn giá trị kinh tế môi trường [5]. Cụ thể hơn, cần phải xây dựng và thực thi hệ sinh thái giải pháp bao gồm: tăng cường thông tin và truyền thông, đầu tư cho khoa học công nghệ, xây dựng và chuyển đổi văn hóa môi trường, tăng cường hợp tác và phát triển kinh tế, thực thi kỷ luật các cam kết và chính sách môi trường, khuyến khích và thúc đẩy doanh nghiệp tham gia các hoạt động bảo vệ môi trường và BĐKH [6–8].

Hi vọng sự tham gia tích cực và nỗ lực cao của tất cả nước trên thế giới cùng với cách tiếp cận hợp lý sẽ biến "thách thức" do biến đổi khí hậu thành "cơ hội" phát triển bền vững cho tất cả mọi người, không để ai bị bỏ lại phía sau vì sự phục hồi xanh và phát triển bền vững.

Tài liệu tham khảo

1. Khuc, Q. Van, Quang, B., Meyfroidt, P. & Paschke, M. W. Forest Policy and Economics Drivers of deforestation and forest degradation in Vietnam : An exploratory analysis at the national level. *For. Policy Econ.* **90**, 128–141 (2018).
2. Phương, N. T. Chống biến đổi khí hậu: Chung tay hành động trước khi quá muộn. *Tạp chí cộng sản* (2021).
3. Nguyễn Linh. Chênh lệch giữa các quỹ và nhu cầu thực tế dành cho thích ứng khí hậu còn quá lớn. (2021).
4. Hội nghị Bộ trưởng môi trường EU đạt thỏa thuận về các luật khí hậu.
5. Vuong, Q. The semiconducting principle of monetary and environmental values exchange. *Econ. Bus. Lett.* **10**, 284–290 (2021).
6. Vuong, Q. H. The (ir)rational consideration of the cost of science in transition economies. *Nat. Hum. Behav.* **2**, 5 (2018).
7. Vuong, Q. Western monopoly of climate science is creating an eco-deficit culture. *Econ. L. Clim. Insight* 1–8 (2021).
8. Khuc, Q. Van. Về khả năng ứng dụng của hệ xử lý thông tin 3D và nguyên lý bán dẫn giá trị trong tìm kiếm giải pháp cho vấn đề ô nhiễm môi trường và biến đổi khí hậu ở Việt Nam. *Tạp chí Kinh tế và Dự báo* 1–5 https://kinhtevadubao.vn/ve-kha-nang-ung-dung-cua-he-xu-ly-thong-tin-3d-va-nguyen-ly-ban-dan-gia-tri-trong-tim-kiem-giai-phap-cho-van-de-o-nhiem-moi-truong-va-bien-doi-khi-hau-o-viet-nam-20840.html (2021).